

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Západní Evropa

1) Spojené království Velké Británie a Severního Irska,

Irsko

2) Francie,

Monako

Belgie

Lucembursko

Nizozemsko

*Irsko jako jediné není členem NATO, jinak všechny země jsou členy EU
a NATO*

Ostrovní Západní Evropa

Spojené království (U.K.)

Irsko

Spojené království

- Velká Británie – ostrov – historická území Anglie, Skotska a Walesu
- ostrovní izolace měla vliv na geopolitiku U.K., i její celosvětový význam
- Shetlandy, Orkneje, Vnější a Vnitřní Hebridy (Skotsko), Man
- Anglie většinou rovinatá až pahorkatinná, pahorkatiny v Severním Irsku
- Skotsko a Wales – převažují hornatiny a významná jezera
- Severní Irsko se charakterem krajiny neliší od zbytku Irska, pahorkatiny jsou doplněny řadou jezer
- vlhké podnebí, větrné, ovlivněno oceánským klimatem a větrným prouděním
- velmi malá lesnatost
- značné nerostné bohatství, umožněna první industrializace a modernita
- kvalitní černé uhlí (stř. a s. Anglie, jižní Skotsko i jižní Wales)
- nyní těžba ropy a zemního plynu ze Severního moře, dovoz levnějšího uhlí

Spojené království

- dříve těžba železné rudy, nyní těžba soli a kaolinu, tradiční průmysl stojí na zpracovávání dovážených surovin, tj. zajišťování přidané hodnoty
- konkurenceschopná odvětví: chemie, biochemie, elektronický a elektrotechnický průmysl, letecký průmysl a vysoce specializované technologie
- řada mezinárodních společností
- Spojené království má velmi dobrou dopravní síť, pozor na sněhové kalamity
- přístavy: London, Liverpool, Southampton, Dover...
- British Airways, London – čtyři mezinárodní letiště ve městě a jeho zázemí
- v r. 2002 (podobně jako u ostatních údajů) 60 mil. obyvatel, 50 mil. obyvatel v Anglii, do sčítání v roce 2020 se předpokládá až 80 mil. obyvatel vlivem imigrace z kontinentální Evropy a populačnímu vývoji muslimského obyv.
- urbanizace: 90 %, hustota osídlení 244 obyvatel na kilometr čtvereční
- imigrace z Karibiku, Jižní Asie (Britská Indie) a z Afriky (Jižní Afrika)
- přirozený přírůstek prakticky není, prostá výměna obyvatelstva, na Evropu ☺
- anglikánská církev, protestantské církve, Irové římský katolíci, muslimové

Spojené království - regiony

- na konci 90. let 20. století omezení centrality Londýna, částečná decentralizace a „federalizace“ nejvíce pro Skotsko, méně Wales...S. Irsko
- posilování i anglické samosprávy v regionech
- Anglie mimo města: hrabství a okresy, zbylá území jediný reg. článek (různé označování), různé i pravomoci – problémy ve srovnatelnosti reg. NUTS 2
- proto se porovnávají regiony úrovně NUTS 1, kde se U.K. dělí na **Skotsko, Wales, Severní Irsko a devět regionů v samotné Anglii**, které mají mít roli regionální samosprávy, **Government Office Regions** (srovnej s Německem, Španělskem, Polskem,...)
- **North East** (England) – při hranici se Skotskem, uhlí, železná ruda, loděnice, Middlesbrough, nyní rozvoj petrochemie, elektrotechniky a automobilového průmyslu – japonské investice, dále Newcastle a Sunderland
- **Yorkshire and The Humber** – sever: Penniny a plochá blata, zemědělství a cestovní ruch, řídce osídleno, jih: uhelný průmysl a metalurgie v Sheffieldu, v Leedsu textilní průmysl

Spojené království - regiony

- **North West** – Lake District – CR, Blackburn – pivovarnictví, elektronika, Blackpool – přímořská rekreace, zábavné centrum v Anglii, střediskem je Liverpool, významný přístev, přesto strukturální potíže, dále se zde těží kamenná sůl, zemědělství se orientuje na živočišnou výrobu, mléko, chov skotu, Manchester s Boltonem atd. – dříve zpracování bavlny, nyní druhé nejvýznamnější bankovní centrum v Anglii (po Londýnu) – úsp. restruktural.
- **West Midlands** – uhlí, černé srdce Anglie, Birmingham – high-tech obory, výroba zbraní, Coventry, v okolí měst jsou rozsáhlé možnosti rekreace
- **East Midlands** – Derby – výroba leteckých motorů a automobilů Rolls-Royce, Nottingham – restrukturalizace na elektroniku a farmacii, obuv, dále ve venkovském zázemí specializace na výrobu zemědělských strojů
- **East of England** – malá regionální identita místních obyvatel, blízkost k Londýnu, East Anglia – Cambridgeshire + Suffolk + Norfolk...odvodňování, označení též jako New Holland, rašeliniště, univerzitní Cambridge, Ipswich, největší kontejnerový přístav Felixstowe, „londýnské letiště“ Luton

Spojené království - regiony

- **South East** – Buckinghamshire + Oxfordshire + Berkshire + Surrey, jižní a západní zázemí Londýna, elektrotechnický, automobilový a letecký prům.
- těžký průmysl zde není, specializace na inovace, obory high-tech, vědu a výzkum
- Green Country – zemědělská intenzivní oblast, zásoby pro Londýn
- hrabství Kent a Sussex (hist.), Brighton, Southampton, Portsmouth
- **London** – světové velkoměsto (jedno ze tří pólů: New York, London a Tokio) po všech stránkách, nadnárodní instituce, nadnárodní společnosti apod., bankovníctví, pojišťovnictví, trhy, řízení, reklama, management,...
- turistická destinace, 85 % lidí pracuje ve službách, zbytek potravinářství,...
- rozsáhlá dojížděka za prací, „globální ostrov v moři Anglie“
- **South West** – Cornwall, Gloucester – nejvýznamnější lesní plocha, CR, Swindon – výroba počítačů, hrabství Somerset – jabloňové sady, Bristol,
- kongrasový areál v Bournemouth

Spojené království - regiony

- **Wales** – Cambrické pohoří, chov ovcí, prasat, skotu, pěstování obilí a krmiv
- Cardiff, Swansea a Newport – průmysl, těžba uhlí, těžký, nyní i lehký
- keltský jazyk i tradice, významné námořní přístavy v Bristolském zálivu
- **Scotland** – hornatá země s nevlídným klimatem (chov ovcí), hl. Highland a ostrovy, život především na jihu – nížina, zásoby černého uhlí i železné rudy, Glasgow – těžko-průmyslové centrum, přístav i textilní průmysl, recese, vysoká nezaměstnanost, alokace zahraničních investic do elektrotechnického prům., území mezi městy Glasgow a Edinburgh označováno za Silicon Glen
- Aberdeen – těžba ropy a zemního plynu ze Severního moře
- **Nothern Ireland** – Ulster je širší území (nyní i v samotném Irsku), Belfast i Severní Irsko rozděleno ve všech sférách života mezi unionisty (protestanti, potomci anglických a skotských imigrantů) a republikány (římskokatoličtí starousedlíci Irové), stálý konflikt, nyní alespoň částečné uklidnění, nejzaostalejší region U.K. (kvůli občanské válce), i nyní Irsko, dotace EU
- Belfast – stavba lodí, textil, Londonderry – textilní průmysl, pěstování lnu
- dále British Overseas Territories, Gibraltar (v EU), Crown Dependencies – finance, CR (nejsou v EU, Man a Normandské ostrovy), Commonwealth

Irsko

- plošina v centrální části ostrova, členitější při pobřeží
- silné větry problémem pro stromovou vegetaci, proto převažují pastviny
- zásoby zinku ve středním Irsku, jiné zásoby velmi malé, zemědělství
- irštinu (gaelštinu, keltský původ) ovládá pouze 40 % Irů, angličtina
- emigrace obyvatelstva především do USA, hospodářský vzestup
- římsští katolíci, vysoká porodnost, vysoký podíl svobodných mužů i žen!
- hospodářský rozkvět především podporou vzdělanosti, podobně jako Finsko využívání hiátů na světových trzích v oblastech high-tech
- Irsko umě využívá evropských fondů a přílivu zahraničních investic, angličtiny
- levnější prac. síla než v GB, přesto „britská“ pracovní a spol. morálka
- dominují služby, zemědělství se specializuje na živočišnou výrobu
- Irsko má výhodné daňové zákony, přesun centrál nadnárodních firem

Irsko - regiony

- dva regiony NUTS 2, dlouhou dobu jediným regionem
- umělá seskupení irských hrabství, regionální samospráva v Irsku chybí
- **Border, Midland and Western** – zaostávající část Irska na severozápadě při hranicích se Severním Irskem, zemědělství, vysoká nezaměstnanost
- chybí města jako póly rozvoje, oblast těží především z cestovního ruchu a rekreace, není – li přímo ovlivněna právě blízkostí hranic se Severním Irskem
- **Southern and Eastern** – tradiční městská střediska na jižním a východním pobřeží
- valná většina zahraničních investic
- Dublin, jihoirský přístav Cork, Limerick s mezinárodním letištěm Shannon s ekonomickou zónou specializovanou na vědu a výzkum, high-tech

Kontinentální Západní Evropa

Francie

Monaco

Belgie

Lucembursko

Nizozemsko

Francie

- různorodost krajinných typů, variabilita klimatu, historické objekty, velmi dobré pro rozvoj cestovního ruchu, 544 tis. km², 60 mil. obyv., 110 o./km²
- mírný nárůst počtu obyvatel, především kvůli imigraci, laický stát (hist.)
- dominují Francouzi (jiné pojetí národa – dle státního občanství!), vazby na frankofonní části světa, v minulosti koloniální světová mocnost (Afrika, Indočína, prohry Amerik), přesto méně úspěšná nežli Spojené království
- dominantní hlavní město Paříž, dlouho společenským, kulturním, ekonomickým ostrovem v moří Francie (Île de France), departementy – správa, decentralizace až v posledních letech, samosprávné regiony i departementy, rozdělení kompetencí, lidé – departementy, rozvoj - regiony
- průmyslová tradice na východě a severu státu (konfliktní území s Německem)
- jaderná energetika, těžba živce, sádrovce, produkce soli, ostatní vytěženo
- mimoprodukční funkce zemědělství, venkovské osídlení, dotace EU

Francie – S regiony

- **Île de France** – metropolitní oblast Francie, franský ostrov
- Paříž – společenské, kulturní, ekonomické, politické světové velkoměsto
- letiště Roissy a Orly, hustá síť metra, TGV, rozvoj služeb, nadnárodní spol.
- **Basse-Normandie (Dolní -) + Haute-Normandie** – mořská letoviska a klidová zóna Paříže, petrochemie v přístavech Le Havre a Rouen
- **Picardie + Champadne-Ardennes** - širší agrární zázemí Paříže bez středních měst jako pólů rozvoje, Reims – středisko římskokatolické církve ve Francii, právě proto v regionu ani v departementu nemá správní funkci!, vinorodé oblasti při severní hranici pěstování, komparace s Polabím či Hanou
- **Bourgogne + Centre** – vinorodý kraj, přechod z oblasti povodí Seiny do Loiry a Rhône, středisko Dijon, Centre – historická města Tours a Orléans
- **Bretagne + Pays-de-la-Loire + Poitou-Charentes** – přístavy, Nantes, rybolov, skalnaté pobřeží a mírné zimy, Bretoňci – keltský jazyk i tradice

Francie – J regiony, petánque

- **Aquitaine + Midi-Pyrenées** - ropa a zemní plyn, od doposud zmiňovaného severu se zde nehraje rugby, Bordeaux v ústí Garonny, Toulouse (podhůří Pyrenejí) – letecký průmysl – firma Airbus, jižně od Bordeaux jsou písčité půdy porostlé borovicemi, při španělských hranicích na jihu Akvitánie je Gaskoňsko (Baskové, Biskajové, Gaskoňci, kvůli nedostatku přírodního bohatství úspěšnější integrace), poutní místo Lourdes, na východě kras
- **Limousin + Auvergne** – Massiv Central, vyhaslé sopky, CR dobré předpoklady, zatím není tato oblast mediálně známa, francouzský venkov, Clermont-Ferrand, sídlo firmy Michelin
- **Languedoc-Roussillon + Provence-Alpes-Côte d'Azur + Corse** – středomořské regiony, orientace na vinařství, turistický potenciál, hornaté území, Marseille – dovoz a zpracování alžírské ropy (konflikt s Alžírskem a osamocení Alžírsko), Corse – korzičtina, více blízká italštině, nežli francouzštině, Côte d'Azur – centrem Nice, Avignon – „papežské město“, význam dolního toku Rhône!, tramontane a mistral, vysoká kvalita života

Francie – V regiony

- **Rhône-Alpes** – Massiv Centra i Alpy, Mt. Blanc, Lyon – 2. město Francie, konkurence v Marseille, atraktivní Savojsko, high-technologie v Grenoble
- **Alsace** – němčina, Rýn, Strasbourg, nadnárodní město v integrující se Evropě
- **Lorrain** – zpracovávání železa, těžba uhlí, i přes úpadek těchto průmyslových odvětví si Lotrinsko zachovává tuto tradici, strukturálně postižený region, restrukturalizace, dvě rovnocenná střediska Metz a Nancy
- **Franche-Comté** – v Belfortu sídlí elektrotechnická a stroj. firma Alstom
- **Nord-Pas-de-Calais** – hustě zalidněno, průmyslová oblast srovnatelná se sousedním Valonskem v jižní Belgii, historicky součást Flander!, osídlení, restrukturalizace průmyslové výroby, Lille je dopravním uzlem mezi Paříží, Londýnem a Brusel, brána do Eurotunelu, růst vlivu při propagaci TGV
- důležité přístavy Calais (v GB Dover) a Dunkerque
- čtyři zámořské departementy a kraje, Départements d'Outre-Mer (DOM) a Régions d'Outre-Mer (ROM): Francouzská Guyana, Guadeloupe, Martinik a Réunion (součást EU), územní společenstva: Mayotte, St. Pierre a Miquelon, Wallis a Futuna, Fr. Polynésie, zvl. statut Nová Kaledonie (vše mimo EU)

Monako

- smluvní koexistence s Francií
- část území získalo Monako na úkor moře, možná zastavitelná část je již zastavěná, města rostou do výšky, svahy jsou zde příkré, ve městech funguje systém veřejných výtahů
- konstituční monarchie, knížectví
- po vymření vládnoucího rodu Grimaldiů veškerou vládu nad tímto státem přejímá Francie a Monako (města Monaco a Monte Carlo) se integrují do Francie
- zábavní průmysl, kongresová turistika, význam závodů F1
- originální daňová politika
- herny a četné hotely
- zisk z prodeje známek
- obyvatelstvo především Francouzi a Italové

Belgie

- písečné duny u pobřeží, poté dvacetikilometrový pás poldrů (vysušené bažiny), pak teprve běžně využívaná krajina
- hráze a kanály, typický rys krajiny Flander
- střední Belgie – pahorkatiny, J a V – Ardeny (krajina jako na ČM vrchovině)
- řeky Schelde a Maas (Meuse), složitě ústí Rýna do moře, plavební cesty
- 10,4 mil. obyv., velikost srov. s Moravskoslezskou zemí, 339 obyv. na km²
- vyšší hustota osídlení na severu a v hl. městě, Vlámsko
- valná většina obcí v Belgii má statut měst, vysoká míra urbanizace (97 %), formální slučování bývalých obcí
- římská katolíci, výrazně sílí příchozí muslimská komunita s vyšším přír. přír.
- zjednodušeně řečeno Belgičané užívají jazyky svých sousedů
- Vlámové a Valoni, vnitřní ústavní změna na jazykovou federaci, stále je v platnosti i historické členění na provincie, které byly integrovány do federace mimo Brabantsko (dělení), Bruxelles společný jazyk, územně zvlášť

Belgie

- dříve významná těžba černého uhlí a železných rud + zpracování + textil
- energetika: jaderné elektrárny, zbylé spalování dovážené ropy a zem.plynu
- ocelářství: stále významné, zpracování dovážené rudy a spal. dovážených paliv
- produkce olova, mědi, zinku i vzácných kovů – často zpracování dovážených
- strojírenství: velké celky, výroba zbraní
- v Antwerpen jsou největší evropské rafinerie, základ: dovážená ropa
- petrochemický průmysl a výroba hnojiv, Belgie nemá sice zdroje, ale zpracovává, přidává surovinám přidanou hodnotu, lidské know-how
- Belgie vybrušuje 70 % světových diamantů, Antwerpen
- produkce piva, produkce umělých vláken, produkce čokolády
- nejhustší systém dálnic a silniční dopravy vůbec, na světě
- význam říční plavby a námořnictví
- Vysoce intenzivní zemědělství i přes dominanci luk a pastvin

Belgie - regiony

- **Luxembourg** – hornaté území Arden, turisticky atraktivní, multifunkcionalita
- **Namur** – agroturistika v dosud nerentabilních farmách, dotace EU
- **Hainaut** – strukturálně postižená provincie, dříve mimořádně důležité hornictví a hutnictví, konverze těchto typů průmyslu, vysoká nezaměstnanost, město Charleroi, výhodná pozice mezi Bruselem a Paříží, přechod na dopravu
- **Liege** – společensko-kulturní centrum Valonska, historické město Lutych, intenzivní vazby, příhraniční region!, s Aachen a Maastrichem + německé jazykové společenství, město Eupen
- **Bruxelles/Brussel** – patří k nejbohatším regionům v Evropě, mezinárodní význam, hlavní město EU, NATO a mnoha evropských i světových institucí
- **Vlaams Brabant** – Leuven (Lováně)
- **Antwerpen** – přístav, v minulosti součást Brabantska, stejně jako valonská část
- **Limburg, West-Vlaanderen** – Brugge – přístav, textil, elektronika + **Oost-Vlaanderen** - Gent

Lucembursko

- jih země: Gutland, více zalidněno, hl. město Luxembourg, vinařství, Mosela
- sever země: Ösling, navazuje na Ardeny, zalesněno
- německý dialekt – lucemburština
- úředními jazyky němčina i francouzština, ve správě francouzština, v kulturním životě němčina, značná mezinárodní dojížděka za prací
- 40 % obyvatelstva jsou cizinci, Portugalci, Francouzi, Italové
- dříve těžba železných rud a hutnictví, dosud Esch-sur-Alzette, ARBED
- růst služeb, tranzitu
- obchod, cestovní ruch, spoje, finančnictví, bankovníctví, letecká doprava
- daňové úlevy, finančnícký ráj, řada nadnárodních firem zde má sídlo
- sekretariát Evropského parlamentu, Evropský soudní dvůr, Evropský účetní dvůr, Evropská investiční banka, EUROSTAT

Nizozemsko

- dolní toky řek Rýna, Šeldy a Másy, členité pobřeží - Zéland, vysoušení
- plavební cesty, rozvoj námořní dopravy, exponovaná geografická poloha
- 25 % území leží pod úrovní hladiny světového oceánu, tato hodnota roste, Nizozemci vysouší další přehrazená území, roviny, poldry (Ijselmeer)
- podobně jako v Belgii u některá pobřeží jsou přirozeně chráněny písčnými dunami
- na severu pás chybí, nahrazují ho až Západofríské ostrovy
- ropa a zemní plyn – šelf Severního moře, ale hlavně okolí Groningenu
- 16 mil. obyvatel, poloviční rozloha oproti ČR, hust. 390/433 obyv. na km čt.
- hustota osídlení je konzistentní mimo Zéland, Ijselmeer/Frevoland a sever
- města a urbanizace totožná s Belgií, nebylo zde ale takové admin. Slučování
- srovnatelné množství římských katolíků a protestantů
- nizozemština, velká konurbace Randstad Holland (Holandsko jsou jen dvě provincie v Nizozemsku, přesto nejvýznamnější), koloniální mocnost
- Randstad: Amsterdam, Rotterdam, Haag, Utrecht a další města
- imigranti z býv. kolonií (Surinam), ale i z Maroka a Turecka
- konstituční monarchie, království, liberální k drogám, sexualitě, prostituci

Nizozemsko

- intenzivní zemědělství, nejintenzivnější na světě, vysoce diverzifikové a progresivní služby, námořní a říční plavba, doprava vč. letecké (KLM)
- chov prasat, zelenina ze skleníků, cibulovité rostliny (květiny), světový producent řezaných květin, středisko světového obchodu
- bohatá ložiska zemního plynu, průmyslová velmoc, energetika
- Rotterdam – přístav Europoort největším překladištěm v Evropě
- zpracovávání dovážených surovin, podobně jako v Belgii, transport dovážených surovin do německého Porýní
- potravinářství – mléčné výrobky, kakao, čokoláda, pivo
- Phillips – elektrotechnika
- organická chemie a výroba syntetických vláken
- výroba porcelánu a keramiky, broušení dovážených diamantů
- Royal Dutch/Shell, Unilever, Phillips, ING, AEGON, ABN Amro, Royal Ahold, flexibilní pracovní síla, častá práce na zkrácené úvazky

Nizozemsko

- historická území provincií, mimo Flevolandu (vysoušený Ijelsmeer)
- **Friesland** – Leeuwarden, chov skotu
- **Groningen** – středisko plynářství a těžby zemního plynu, energetiky
- **Drenthe** – Assen, rozsáhlejší rašeliniště a vřesoviště u hranic s Německem
- **Overijseel** – Zwolle, textilní a strojírenský průmysl, Enschede
- **Gerderland** – Arnhem, výroba umělého hedvábí, textilní průmysl
- **Flevoland** – Lelystad, mořská zátoka Zuidersee Ijelsmeeru, dříve jezero Flevo
- **Utrecht** – Randstad Holland, kontakt s evropským vnitrozemím
- **Noord Holland** – Haarlem, Amsterdam, grachty, služby, letiště Schiphol
- **Zuid Holland** - 's Gravenhage/den Haag, sídlo nizozemské vlády, Rotterdam v ústí Rýna (po Singapuru druhý přístav světa), Dortrecht
- **Zeeland** – přístavní ekonomika, zpracování ryb, skladiště, projekt Delta, ústí Šeldy
- **Noord Brabant** - 's Hertogenbosch, Eindhoven – elektrotechnika, Breda, Tilburg
- **Limburg** – Maastricht, podél Másy, nyní obchod a CR, dříve vojenství
- **Nizozemské Antily** (Karibik), **Aruba** (Karibik), nejsou integrálně součástí EU